

SCIENCE AND
EDUCATION **FOR**
SUSTAINABLE
LIFE

Våtmarkers hydrologiska ekosystemtjänster & multifunktion

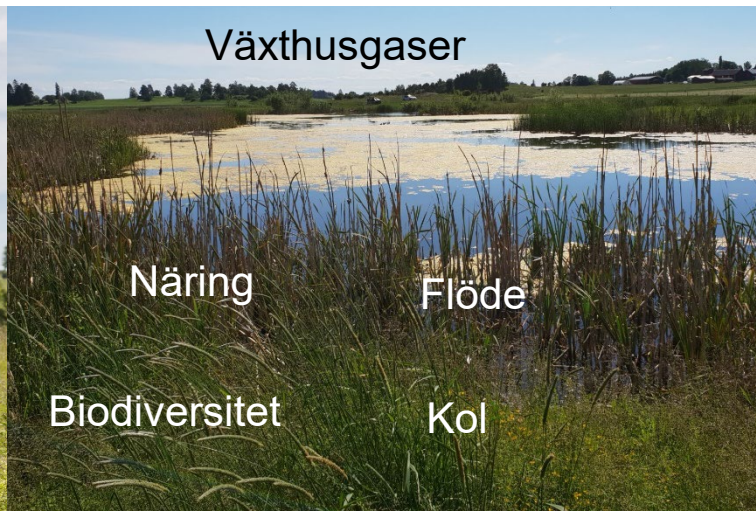
WetKit Hydro-ES

**Martyn Futter, Pia Geranmayeh (Kynkäänniemi),
Faruk Djodjic, Dennis Collentine, Emma Lannergård & Michael Peacock**
Institutionen för Vatten & miljö

Joachim Audet, Malgorzata Blischarska & Johan Heurgren

Anlagda våtmarker i jordbrukslandskap

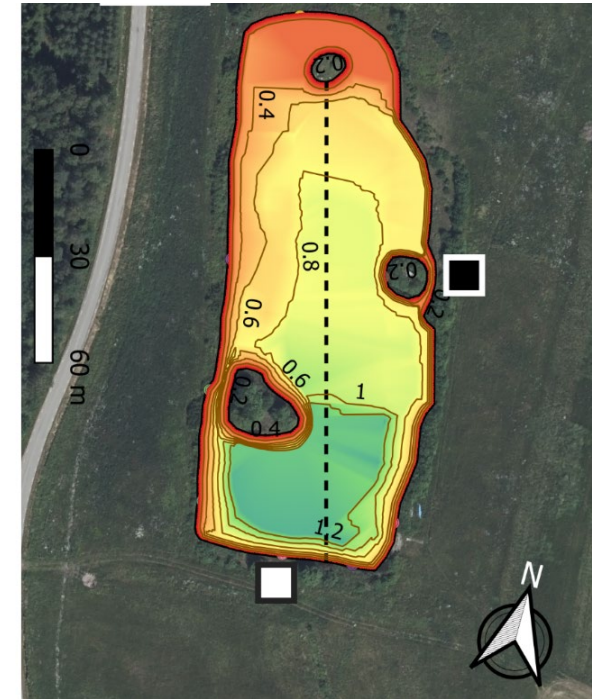
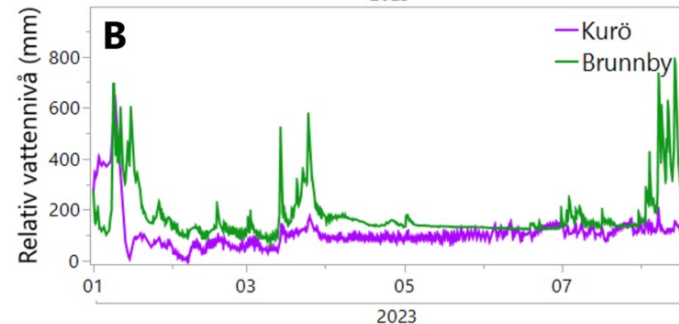
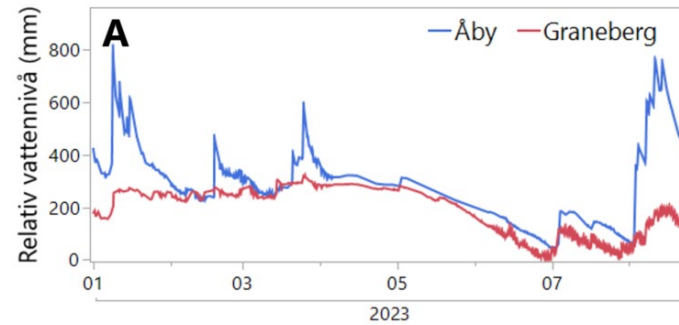
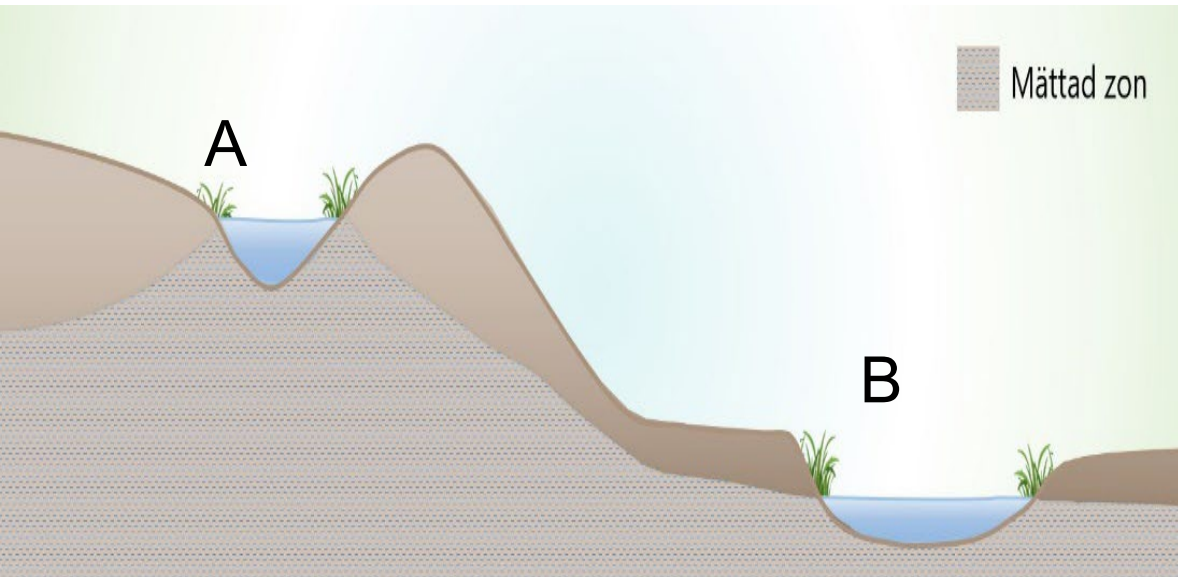
- I. Hydrologisk modellering (vattennivå & djupprofiler)
- II. Multifunktion & trade-offs (växthusgaser, näring, mikrober)
- III. Barriärer & möjligheter för implementering (intervjuer)
- IV. Kommunikation (Workshop & Film)

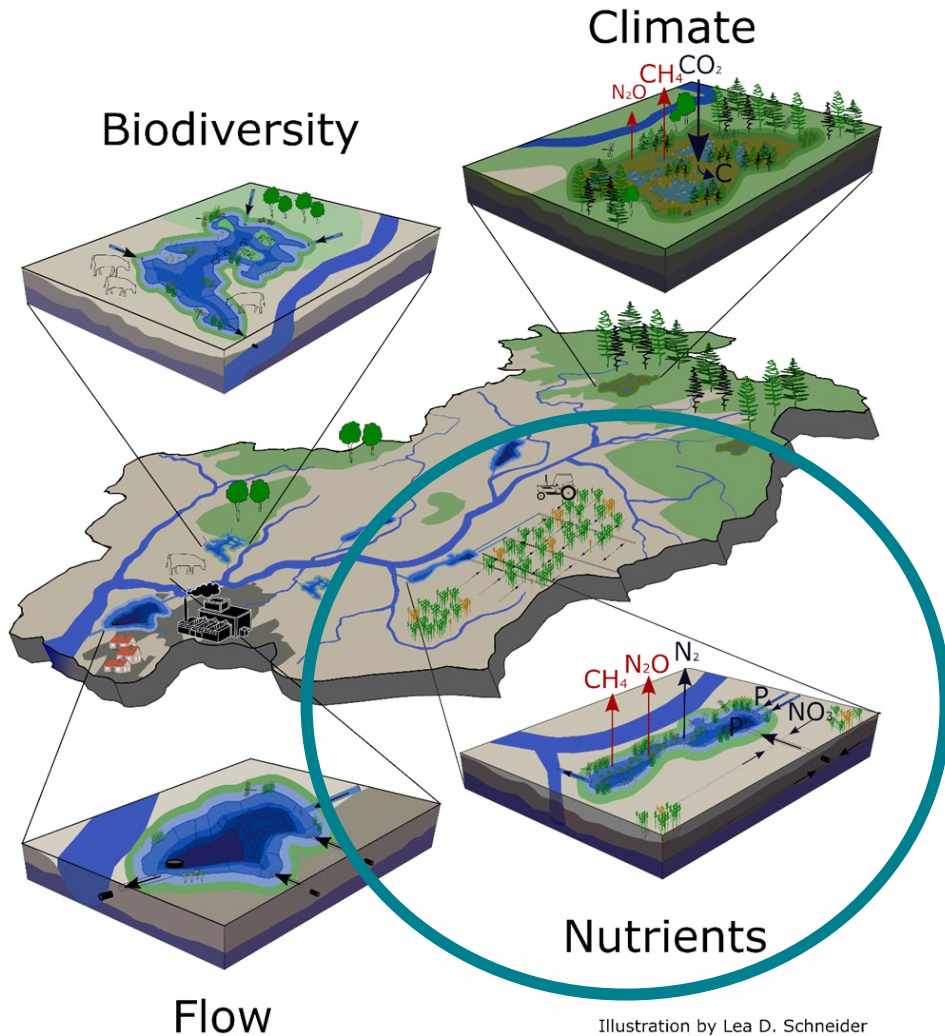
Våtmarkshydrologi

Våtmarkens förmåga att dämpa höga flöden beror på platsen

- A) högre upp i avrinningsområdet med begränsad anslutning till grundvatten kan mildra lokala högflöden
- B) längre ner i avrinningsområdet med god anslutning till grundvatten kan mildra effekterna av torka

Multifunktionella våtmarkslandskap!

Contents lists available at ScienceDirect

Science of the Total Environment

journal homepage: www.elsevier.com/locate/scitotenv

Review

Tradeoffs and synergies in wetland multifunctionality: A scaling issue

P.A. Hambäck^{a,*}, L. Dawson^b, P. Geranmayeh^c, J. Jarsjö^d, I. Kačergytė^e, M. Peacock^{c,m}, D. Collentine^c, G. Destouni^d, M. Futter^c, G. Hugelius^d, S. Hedman^f, S. Jonsson^g, B.K. Klatt^{f,h}, A. Lindströmⁱ, J.E. Nilsson^{j,k}, T. Pärt^e, L.D. Schneider^l, J.A. Strand^f, P. Urrutia-Cordero^h, D. Åhlén^a, I. Åhlén^d, M. Blicharska^l

Våtmarker för näringsrening

Rätt plats: hög näringsbelastning

(hög andel jordbruksmark)

Rätt storlek: motta lagom hydraulisk belastning (HL)

→ Rätt våtmark på rätt plats

● Låg - Hög ●

○ 0.1– 5 ha ○ HL 100 m yr⁻¹

Potential våtmarker

Zooma till

Uppströmsarea (ha)	109,5
Procent åkermark i uppströmsarea	69,3
Rekommenderad vattenyta i våtmarken, cirkelns storlek (ha)	0,2
Mängd fosfor (kg) som når punkten	59,7
Fosforbelastning (kg P per ha våtmark)	254,7
Fosforretention (kg P per ha våtmark)	66,9
Fosforretention (kg P)	15,7
Mängd kväve (kg) som når punkten	509,9
Kvävebelastning (kg N per ha våtmark)	2176,0
Kväveretention (kg N per ha våtmark)	399,8
Kväveretention (kg N)	93,7

Utvärdering befintliga våtmarker

Många våtmarker:

- Relativt stora
(bara 6 % hydraulisk belastning 100-200 m/år)
- Mottar låg näringsbelastning → låg rening

ELSEVIER

Journal of Environmental Management

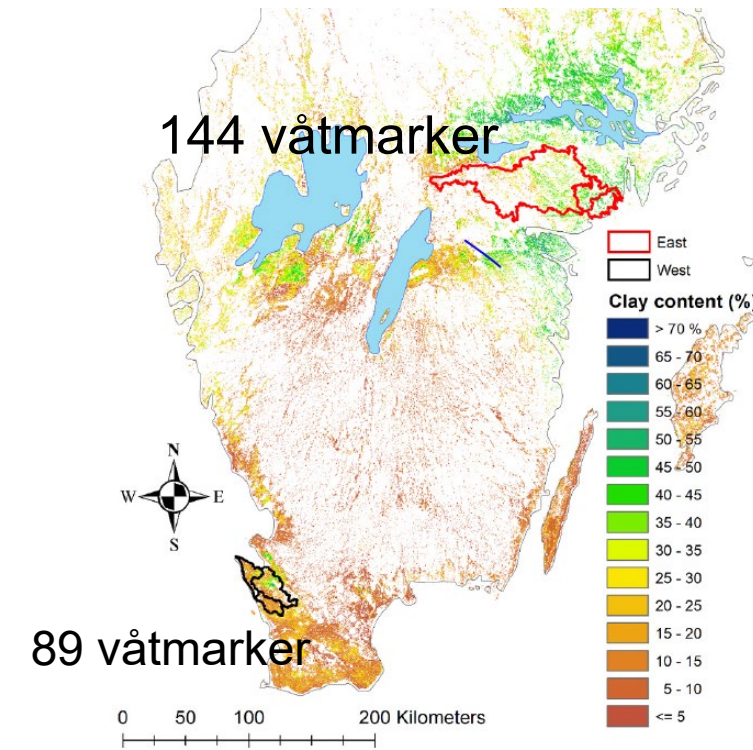
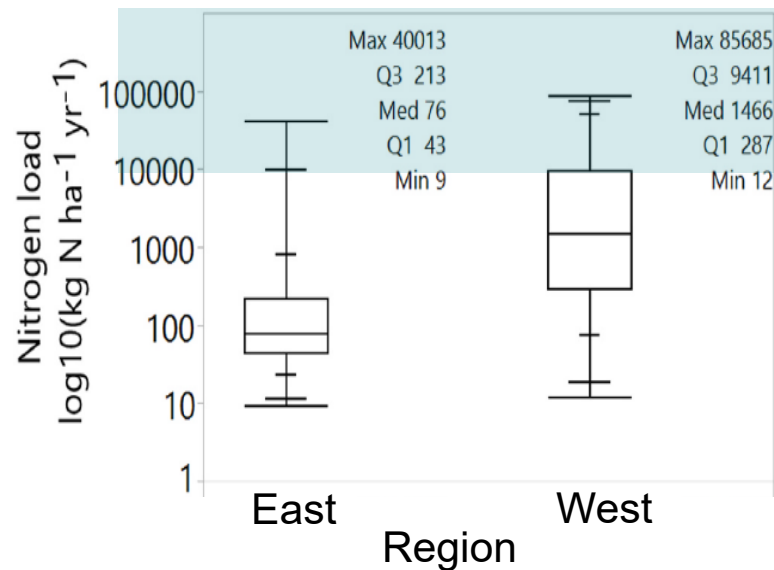
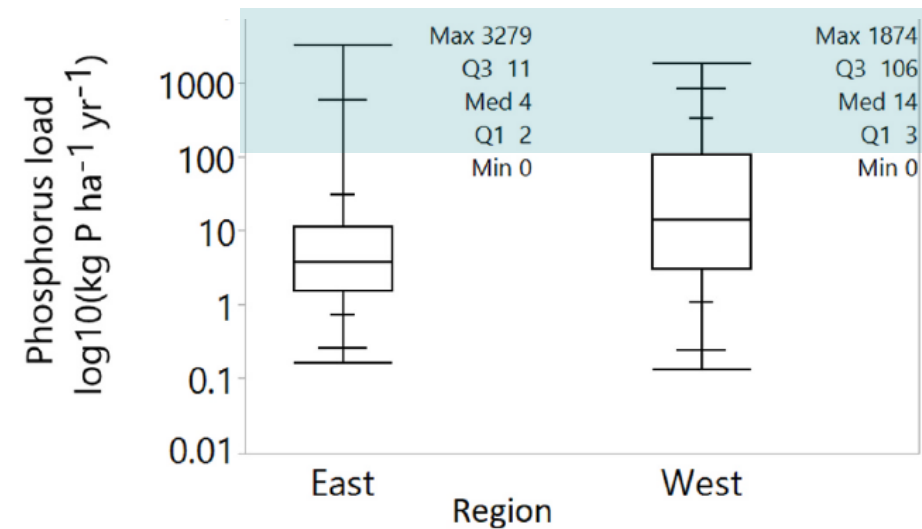
journal homepage: www.elsevier.com/locate/jenvman

Research article

Cost effectiveness of nutrient retention in constructed wetlands at a landscape level

F. Djodjic*, P. Geranmayeh, D. Collentine, H. Markensten, M. Futter

The Department of Aquatic Sciences and Assessment, SLU, P.O. Box 7050, SE-75007, Uppsala, Sweden

Rätt placerad & storlek,
våldigt kostnadseffektiv åtgärd!

Våtmarker

Öst (Nyköpingsåarna)

Väst (Råån/Vegeån/kust)

Fånggrödor

Skyddszoner

Senarelagd bearbetning

Strukturkalkning

Fosfor (kr/kg P)

<500

8%

25%

~17 000

~3 600

~4 800

Kväve (kr/kg N)

<100

10%

~50%

85

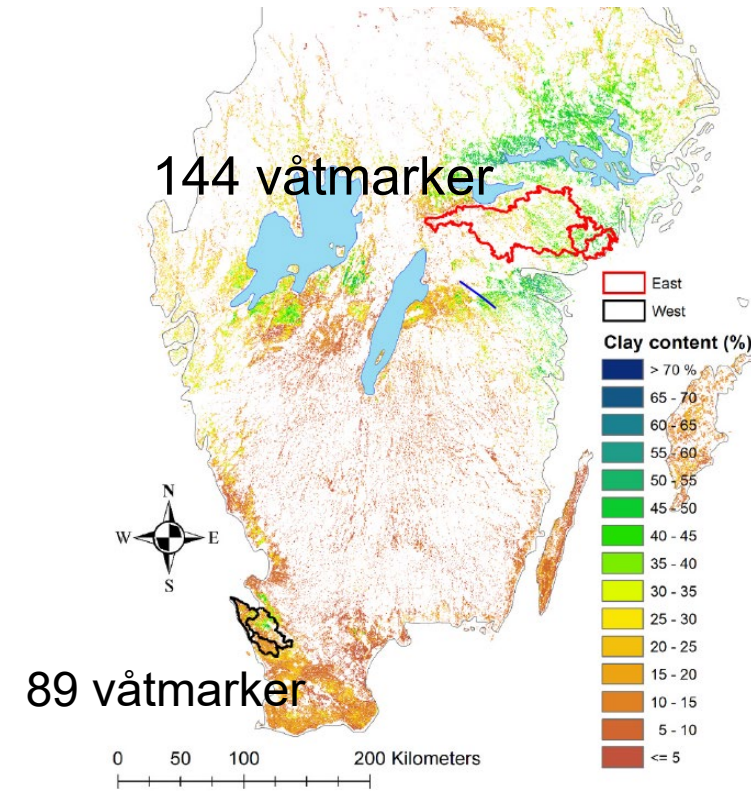
Journal of Environmental Management

journal homepage: www.elsevier.com/locate/jenvman

Research article

Cost effectiveness of nutrient retention in constructed wetlands at a landscape level

F. Djodjic*, P. Geranmayeh, D. Collentine, H. Markensten, M. Futter

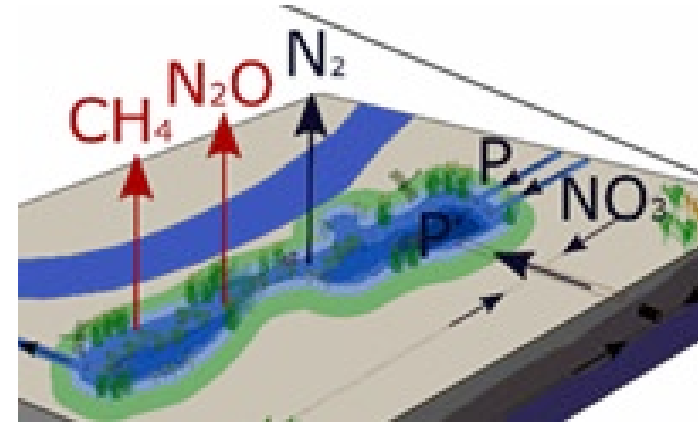

Växthusgasavgång

Målkonflikt med näringsrening

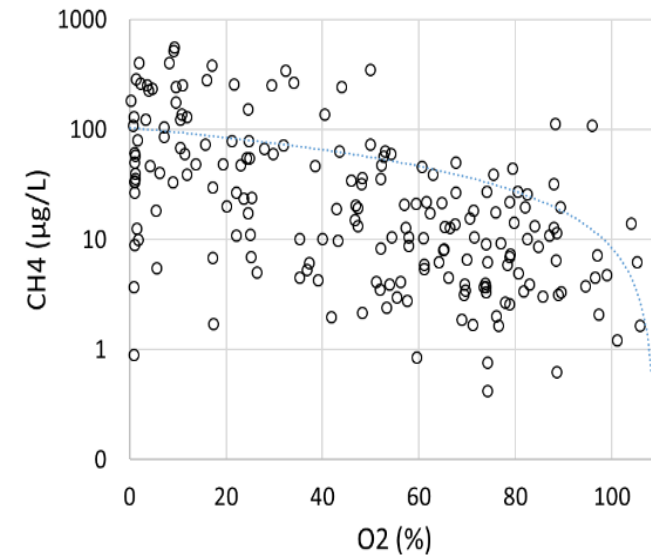
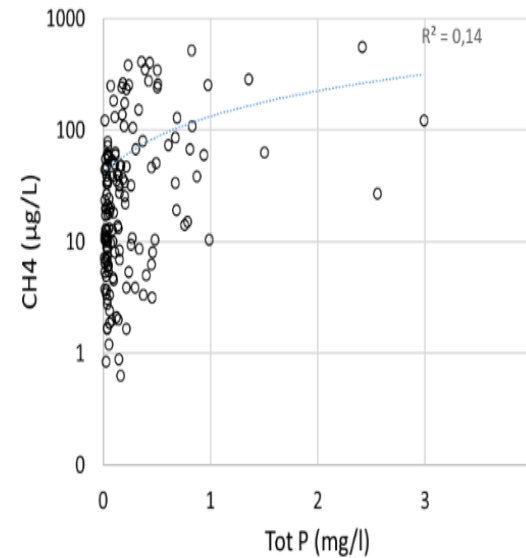
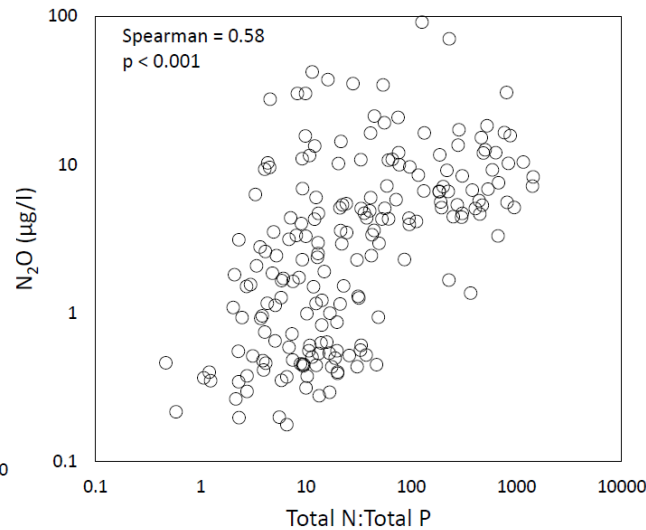
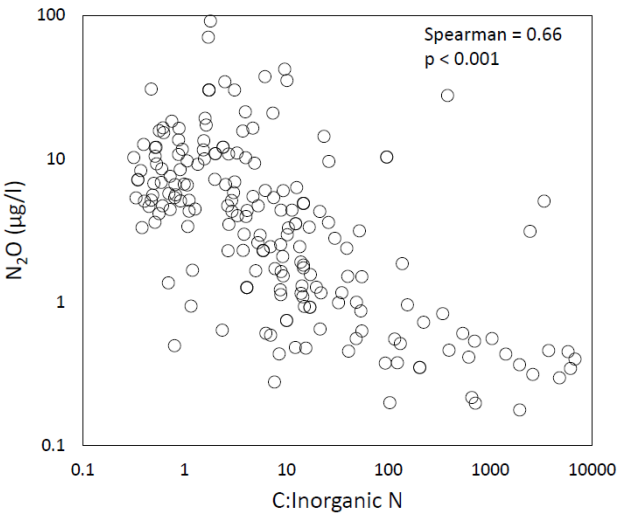
Utformning?

- Vattendjup
- Vegetation
- Mikrober?**

Mer kväve → ökad lustgasavgång

Mer fosfor & kol → ökad avgång metan

Avvägning mellan olika funktioner

~ 50% vardera syfte

Sista programperioden 82% färre våtmarker

2013 drogs finansieringen tillbaka

Biodiv större & billigare (dämmer)

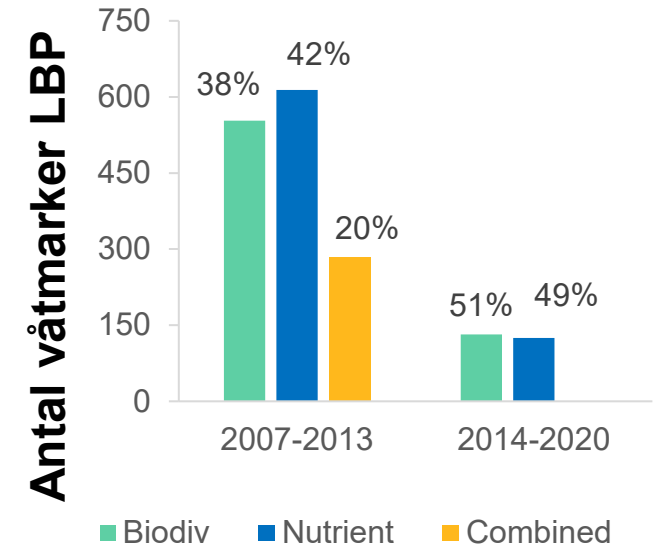
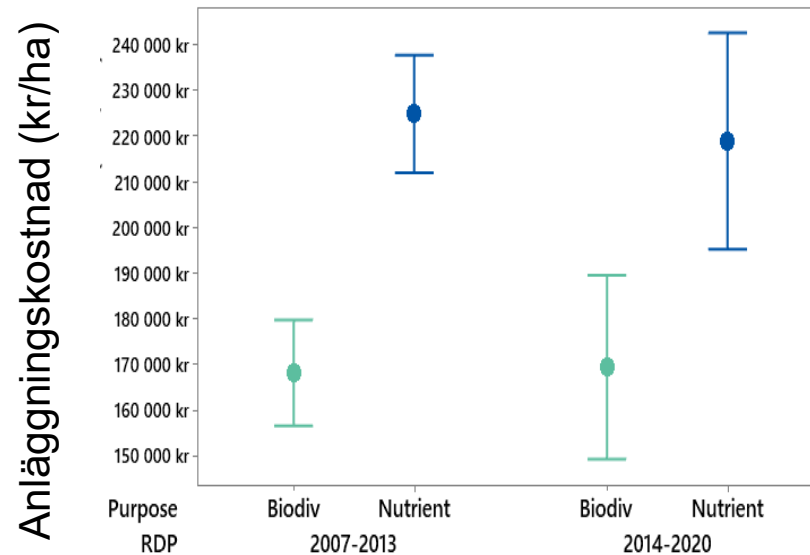
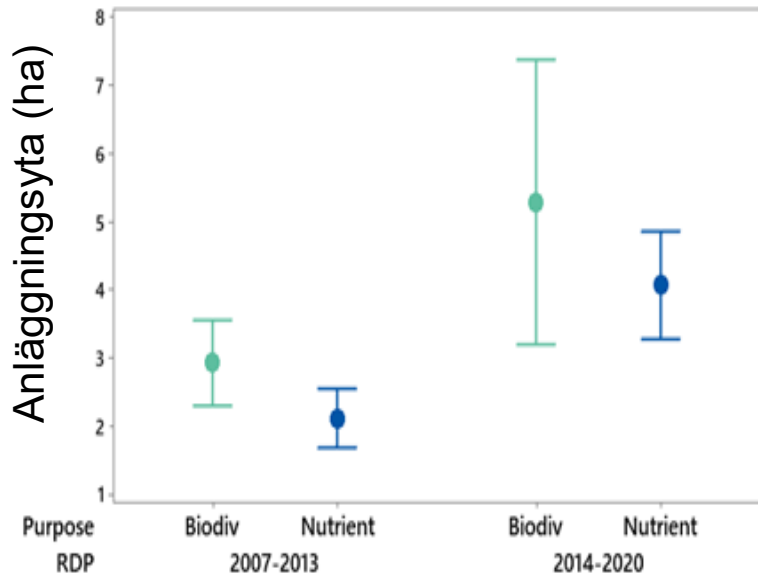
Näring mindre & dyrare (gräver)

Borde ha krav
P riskanalys!

→ Risk fosforfrigörelse?

Regional targeting of purpose driven wetlands: success or failure?

Pia Geranmayeh^{1*}, Amanda Speks², Malgorzata Blicharska², Martyn Futter¹ and Dennis Collentine¹

Olika prioriteringar

Intervjuat 14 våtmarksrådgivare
(Greppa Näringen)

Markägarnas motivation:

- **Rekreation:**
  - Fågelskådning
  - Vilt och jakt
  - Skridskois
- **Bevattning** (efter torra sommaren 2018)

Farm advisors' perspectives on barriers and opportunities for wetland creation – the view from Sweden

Pia Geranmayeh^{a,*}, Malin Wennerholm^{b,c}, Martyn Futter^a and Malgorzata Blicharska^b

Frivillig åtgärd
Bygga förtroende!

Barriärer för implementering

System hinder:

- Krångligt & tidskrävande ansökningsprocess (dikningsföretag & kulturmiljö)
- Resursbrist (personal & pengar)
- Otydliga kriterier, varierar mellan länen
- **LBP drogs tillbaka 2013 & 2020 + ingen ersättning vid projektstart → osäker investering**

Långsiktig statlig ersättning i rätt omfattning & från start

Svårare hitta bra plats näringsrening, behov öronmärktbudget!

Åtgärdssamordnare
Brygga
→ LOVA & LONA

Rätt våtmark på rätt plats

I. Huvudsyfte väljs utifrån plats

Kartverktyg visar näringsbelastning → Kriterier storlek & placering

II. Rätt utformning & storlek för huvudsyftet

III. Förbättra utformningen gynna sekundära syften:

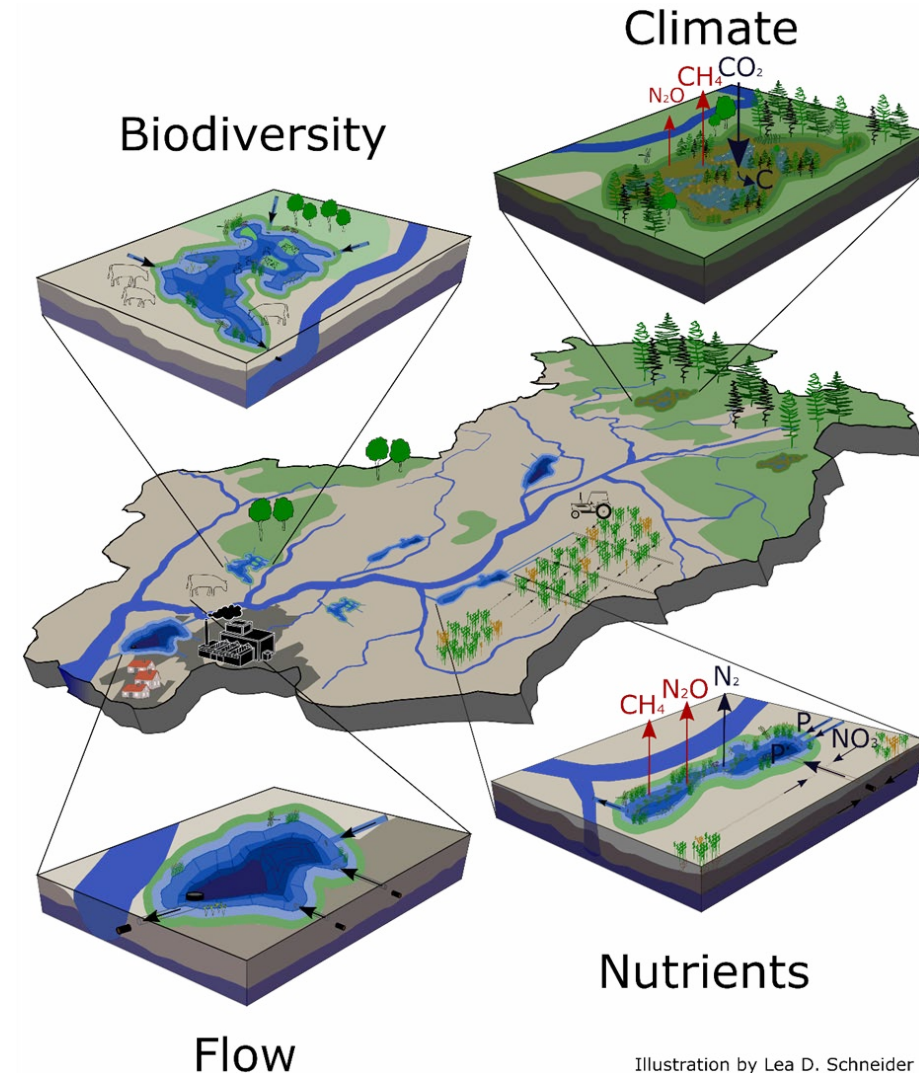
→ Rådgivningsmanual (Geranmayeh mfl. skrivs)

IV. Undvik ökade utsläpp

- P riskanalys (behövs studier P-AL & Fe-AL för riktlinjer)
- Risk ökar växthusgaser
(behövs fortsatta studier om utformning kan minska)

Behöver skötselplaner (gräva ur eller putsa kanter/bete)

- Obligatorisk skötselrådgivning
- Skötselstöd

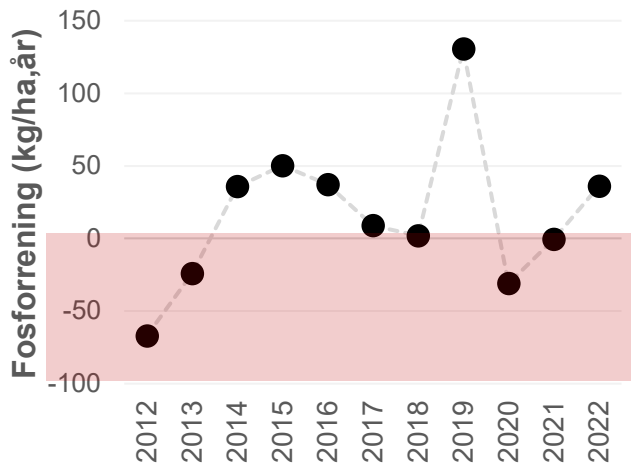
Behov av långsiktigt perspektiv

Sedan 1990-talet anlagt >15 000 ha, bara bra mätningar i korta projekt

→ behov av skötsel & uppföljning

Våtmarkers funktion över lång tid & skötseleffekt

(årsvariationer, mognad, skötsel)

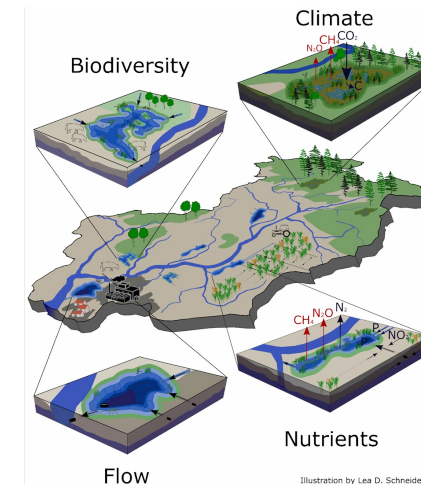

Synergier & oönskade utsläpp
Ordentliga mätmetoder

(mäta allt i samma våtmark)

Olika våtmarkstyper på representativa platser

X% av
CAP, LONA, LOVA
→ Uppföljning

MILJÖ

NATURVÅRDSVERKET
FORSKNING

Tack!

Hör gärna av er!

pia.geranmayeh@slu.se

Kartverktyg

<https://arcg.is/1HC001>

SCIENCE AND
EDUCATION
**SUSTAINABLE
LIFE**

— Rätt våtmark på rätt plats —
15 maj van der Nootska palatset

